

РОДИНА СИМИРЕНКІВ У СВІТЛІ «СІМЕЙНОЇ ІСТОРІЇ»

Анотація

На великому джерельному комплексі вивчено походження та структуру роду Симиренків, його соціальну динаміку, а також суспільно-політичну і культурно-інтелектуальну діяльність. З'ясовані чинники, що сприяють накопиченню і трансляції культурних надбань нації поколіннями роду, а сам рід показаний як ланка національно-культурної тяглості в умовах бездержавності в історії України. До наукового обігу введено матеріали центральних та регіональних архівосховищ України з інтелектуальної та соціокультурної історії роду.

Ключові слова: рід, покоління, Симиренки, реконструкція роду, соціальний статус.

У сучасній українській історіографії активізувалися генеалогічні дослідження, окремі теми соціальної історії, її представників, розуміння та пояснення взаємовідносин людей певної доби. Результати генеалогічних досліджень широко використовуються у історико-біографічних дослідженнях, даючи змогу наблизитися до розуміння ролі особи, родини, роду в історії. Активно вивчається їхній внесок у розвиток України. До відомих родин XIX – початку XX ст. можемо віднести родини Терещенків, Тарновських, Галаганів, Білозерських, Ханенків тощо. Значну увагу сучасні дослідники приділяють і родині Симиренків. Представники цього роду були козаками, кріпаками, купцями Першої гільдії, підприємцями, технологами, науковцями, меценатами, «ворогами народу».

Тривалий час в радянська історіографія обходила увагою тему дослідження роду Симиренків та їх внесок у економічне, культурне і наукове життя суспільства. Ситуація змінилася з посмертною реабілітацією Володимира Левковича Симиренка у грудні 1957 р. З того часу виходять друком праці, присвячені діяльності Лева Платоновича та Володимира

Левковича Симиренків [1-5]. Тема родини Симиренків висвітлюється у наукових розвідках О. Кекуха [6 – 9], В. Коломійця [10], А. Павлова, Д. Чухна [11, 12], М. Артеменка [13], В. Зайця, П. Вольвача [1], В. Жука [2, 3, 14]. У середині ХХ ст. також з'являються і перші генеалогічні дослідження родини Симиренків [15-23]. До вагомих праць з даної проблематики слід віднести дослідження П. Вольвача [24-26] та Ю. Ковтуна [27].

У дослідженнях генеалогічного дерева родини Симиренків не знайдемо жодного представника гілки «Лев Симиренко-Софія Хорішман». У родинному фонді не зберігається будь-якої інформації про цю лінію роду. Діти від першої дружини Лева Симиренка – Альдони Гружевської, не дуже полюбляли про це розповідати, та й взагалі, не спілкувалися з родичами по цій лінії. Дана гілка на сьогоднішній день представлена лише у науково-популярній праці Юрія Ковтуна, рецензентом якої стала саме донька Лева Симиренка від третього шлюбу – Софія [27]. Зазначені праці хибують слабкою джерельною базою та не надають вичерпної інформації про всіх представників роду.

Значний пласт інформації про Симиренків, якій варто довіряти, відклався в архівних родинних фондах, що знаходяться на збереженні в Державному архіві Черкаської області, Черкаському обласному краєзнавчому музеї та Меморіальному музеї родини Симиренків. Значне доповнення у відстеженні розвитку роду Симиренків надає родова легенда, яка створювалася і передавалася від покоління до покоління. [28, 7]

Сьогодні без відповіді залишаються питання щодо походження роду Симиренків, його структури, формування горизонтальних і вертикальних гілок, династичних зв'язків з іншими родами, що й визначає актуальність даного дослідження. Відповідно, основна мета полягає у критичному аналізі джерел, які містять інформацію про родинні зв'язки Симиренків. Для цього необхідно дослідити стан історіографічних розробок з історії цього роду, охарактеризувати джерельну базу з його історико-генеалогічної еволюції, інтерпретувати принципи «сімейної історії» щодо вивчення структури та

динаміки роду Смиренків, узагальнити, внести корективи, доповнити та «відтворити мережу» родинно-дружніх взаємин.

Історія даної родини надзвичайно трагічна. Ім'я Смиренків відоме в історії цукроваріння, історії помології, історії меценатства.

Спроби вшанування пам'яті про окремих представників роду Смиренків в незалежній Україні почали здійснюватися з середини 90-х рр. ХХ ст. [29,]. На початку ХХІ ст., у зв'язку з відзначенням 150-ї річниці від Дня народження Лева Платоновича Смиренка, було проведено ряд заходів, які стосувалися родини в цілому. У Києві на будинку по вул. Десятинна, 9, було встановлено меморіальну дошку на честь Василя Смиренка, який тут мешкав з 1899 по 1915 рр. [30, 1]. У м. Сімферополі, де часто бував Лев Смиренко, перейменовано одну з вулиць на його честь. На Черкащині у с. Мліїв відкрито Меморіальний музей родини Смиренків, відновлено родинну церкву та упорядковано родинний цвинтар. У 2004 р. випущено документальний фільм за архівними даними про життя і творчий шлях Л.П. Смиренка та марку, на якій зображено Василя Федоровича, Лева Платоновича та Володимира Левковича. Було здійснено перевидання праці Лева Платоновича Смиренка «Кримське промислове плідівництво», організовано книжкові виставки, проведено конференції. 2010 рік на Черкащині був оголошений роком родини Смиренків [24, 152-154].

У родинному фонді Смиренків знаходимо відомості про перших представників роду – Федора і Василя Смиренків, імена яких були занесені до Козацького реєстру 1649 р. [24, 162].

За родинним переказом, Смиренки походять з козацького роду Семиренких, тобто «Семируких», від старовинного слова «ренка» – рука. [28, 7]. Надалі прізвище буде звучати як «Симеренко», «Семеренко» і в досліджуваний період звучить як «Смиренко».

Походження роду Смиренків, за родовою легендою, можна прослідкувати від останнього вільного запорізького козака Андрія, який народився не пізніше 1744 року. За участь у козацьких повстаннях та відмову присягнути імператриці Катерині II, його було позбавлено помістя,

козацьких вольностей і привілеїв. Дружину разом з дітьми було записано у кріпаки [28, 7]. Подальша доля Андрія невідома.

Перші документальні відомості про рід Симиренків містяться у «Ревізійному реєстрі» за 1811 р. Пов'язані вони з тим, що Степан Андрійович (1765 р. н.) та діти Хома (1787 р. н.), Федір (1790 р. н.), Авксентій (1792 р. н.) належали до кріпаків графині Олександри Браницької містечка Городище Черкаського повіту Київської губернії [29, 4].

Степан Андрійович Симиренко народився у 1765 р. на Платоновому хуторі, який знаходився між Млієвом і Городищем. Був одружений з Василюю Марчевською. В сім'ї народилося восьмеро дітей: Хома, Федір, Авксентій, Микита, Олександра, Мелантія, Хотина, Параска. Окрім Федора доля решти дітей невідома [29, 4].

Степан Андрійович не змірився з долею кріпака і, щоб хоча б якось прогодувати сім'ю, подався чумакувати. Подальша його доля невідома. В родовій легенді лише зазначається, що він помер в кінці XVIII ст., місце поховання встановлено не було [28, 7].

Його син, Федір Степанович Симиренко, одружився з донькою кріпака з роду смілянських козаків Яхно, Михайла Яхненка – Анастасією. Дата народження Анастасії та рік укладення з нею шлюбу невідомі. Відомо тільки, що вона померла у 1868 р.

У шлюбі Федора Степановича і Анастасії Михайлівни народилося 22 дітей, з яких 4 пари були двійнятами. До повноліття дожило восьмеро: Платон (1820 – 1863), Параска, Антон (помер у 1865), Терентій, Іван (1825 – 1853 р.), Наталя (1828 – 1856), Василь (1835 – 1915), Андрій (1840 – 1840), Михайло (1840 – 1873) [29, 2].

До нащадків Федора Степановича і Анастасії Михайлівни доля не була прихильною. Померли вони молодими, в переважній більшості від поширеної в той час страшної хвороби – сухот. В документах збереглися відомості про життя і діяльність Платона Федоровича, Василя Федоровича і Михайла Федоровича.

У першій половині XIX ст. інтенсивно відбувається розпад феодально-кріпосницької системи. Це було спричинено насамперед розвитком товарно-грошових відносин. Провідною галуззю економіки України залишалося сільське господарство. Налагоджуючи товарно-грошові відносини, поміщики збільшували виробництво та продаж хліба й особливо пшениці. Основна частина товарного хліба йшла на внутрішній ринок, але збільшувалися обсяги вивозу за кордон – в основному через чорноморсько-азовські порти: Одесу, Бердянськ, Миколаїв, Маріуполь, Таганрог.

Велику кількість товарного хліба давали Правобережні губернії – Київська, Волинська і Подільська. Наприкінці першої половини XIX ст. 40% усього хліба, що експортувався з Одеси за кордон, давала Правобережна Україна.

Відбувався повільний процес первісного нагромадження капіталу. Українська буржуазія лише зароджувалась, національних капіталів практично не було. В 1832 р. серед промисловців було 28,7% українців, але не було купців першої гільдії. Українські підприємці Яхненки, Симиренки, Терещенки почали опановувати цукрову промисловість. В умовах кріпосного права ринок вільнонайманої робочої сили не склався. Найманими робітниками на купецьких мануфактурах були переважно кріпосні селяни на грошовій ренті, що становила частину їх заробітної плати [31, 354].

У цей час Федір Степанович, у спілці зі своїм тестем та його синами Степаном, Кіндратом і Терентієм Яхненками орендують, а згодом і будують млини на р. Вільшанка біля рідного Платонового хутора у с. Мліїв, що на Черкащині. Між 1815 – 1820 рр. вони засновують фірму «Брати Яхненки та Симиренко». Брати Яхненки і Симиренко за позичені гроші взяли в оренду два млини у Смілі, вдало торгували борошном, зерном та полотном. Федір Симиренко і Степан Яхненко, як грамотні люди, вели діловодство і бухгалтерію. Кіндрат і Терентій Яхненки, які читати і писати не вміли, займалися практичними справами, купівлею-продажем. Поступово з'явилися успіх і прибутки, відкрили 6 магазинів в Одесі, мали склади у Миколаєві та

Севастополі. Стали купцями першої гільдії. Родина була надзвичайно релігійною. Молитвою починали і закінчували роботу [33].

За сприятливих економічних умов Федір Степанович викупив себе і двох синів з кріпацтва та послав їх вчитися до Політехніки в Париж [34, 2].

Син Федора Степановича, Платон, був одружений з Тетяною Іванівною О(А)вчінніковою (1829 – 1899). У шлюбі народилося двадцять двоє дітей, з яких лише шестеро дожили до дорослого віку: Наталя (1851 – 1877), Платон (1853 – 1853), Левко (Лев) (1855 – 1920) Платон (1856 – 192(2)9), Микола (1858 – 1919), Олекса (Олексій) (1860 – 1919), Марія (1862 – 1943).

Батько Тетяни Іванівни був міським головою, а згодом головою Одеської міської думи, купцем першої гільдії і мільйонером, а дід кріпаком-втікачем. Після смерті Платона Федоровича, Тетяна Іванівна була призначена Черкаським сирітським судом опікуном над своїми дітьми та майном покійного. Діти отримали ґрунтовну домашню освіту, навчалися у кращих навчальних закладах, здобули вищу освіту.

Брат Платона Федоровича, Василь Федорович Симиренко, був одружений з Софією Іванівною Альбрант, яка походила з родини французьких аристократів, що емігрували в Україну після Французької революції кінця XVIII ст. Вона захоплювалася літературою, музикою, цікавилася суспільним життям. Дітей подружжя не мало.

Молодший із синів Федора Степановича, Михайло Федорович (1840 – 1873), був студентом медичного факультету Київського університету, членом Громади з 1865 р. [30, 3].

Донька Федора Степановича – Наталія Федорівна – у вересні 1850 р. вийшла заміж за Олексія Івановича Хропаля (1813 – 1886). Укладення цього шлюбу поклало початок новій гілці родини Симиренків по жіночій лінії – родині Хропалів.

Подружжя Хропалів мало троє дітей. Молодша донька Марія померла ще немовлям від сухот. Анастасія померла також від сухот, але вже в дорослому віці. Лише Катерина дожила до похилого віку.

Старший син Платона Федоровича і Тетяни Іванівни – Лев, відомий український селекціонер-плодівник, помолог. Офіційно був одружений лише один раз, не офіційно – тричі. Першою дружиною Левка Платоновича була відома польська революціонерка Альдона Емилівна Гружевська (за першим чоловіком Глаз(с)ко), з якою він познайомився на етапі з Мценської в'язниці до Сибіру. Молоді люди одружилися у 1883 р. у Красноярську, повінчалися у тюремній церкві.

Про Альдону відомо, що народилась вона 25 квітня 1857 р. у знатній польській сім'ї у Млядово Ковельської губернії. Навчалася в монастирському пансіоні, елітному жіночому Маріїнському інституті у Вільно та Петербурзькій військовій медико-хірургічній академії. Альдона Емилівна була ватажком дівочої групи Польської соціалістичної комуни. З кінця 80-х років XIX ст. жила у Києві, померла 26 березня 1934 р. [35, 57-58].

У Лева Платоновича і Альдони Емилівни було четверо дітей: Платон (1886 – 1886), Тетяна (1887 – 1973), Платон (1888 – 1952), Володимир Левкович (1891 – 1938).

Перший син Платон, народився у подружжя у Сибіру в 1886 р. і помер ще немовлям. Його смерть викликала затяжну депресію у матері [36, 19].

Мати Лева Платоновича, Тетяна Іванівна, завжди була категорично налаштована проти розлучення сина, вважаючи, що це зашкодить вихованню дітей, їхньому майбутньому. Будучи людиною, яка шанує матір, Левко офіційно більше не одружувався, навіть тоді коли в нього з'явилася інша сім'я з дітьми. Вдруге він одружився з Оленою Олександрівною Уваровою, вона переїхала до садиби лише після смерті Тетяни Іванівни, в січні 1899 р. [27, 185]. Дітей у цьому шлюбі Лев Платонович не мав. Олена Олександрівна завжди з любов'ю і турботою ставилася до його дітей від першого шлюбу. Олена Уварова важко захворіла, і коли у 1906 році відчула, що жити їй вже недовго, вона взяла обіцянку в своєї подруги Софії Миронівни Хорішман, турбуватися про Левка Платоновича. Удвічі молодша за нього, 26-річна Софія стає третьою, неформальною дружиною 50-річного «короля українського садівництва».

Народилася Софія Миронівна у Харкові 30 вересня 1880 року в родині Мирона Федоровича Хорішмана, що був родом із Полтавщини, де займався гончарним виробництвом. Софія, закінчивши у 17 річному віці Харківську гімназію, почала вчителювати у Млієві.

У шлюбі Лева Платоновича і Софії Хорішман народилося троє дітей: Лев (1908 – 1998), Микола (1909 – 1933) і Софія (1915 – 2007) [27, 16-17].

Брат Лева Платоновича, Олекса Платонович (1860 – 1919), навчався у Вищому технічному училищі Баумана в Москві. Був відомий як засновник першого в Російській імперії комерційного молочного господарства пастеризованої продукції. Був одружений з сестрою відомого українського правника Олександра Федоровича Кістяківського – Ольгою Федорівною (1866 – 1936). У подружжя народилося четверо дітей: Василь, Олекса, Марія та Сергій. Відомо, що Василь Олексевич виїхав до Сіднею (Австралія) та працював там архітектором. Сергій Олексевич загинув на фронті. Олекса Олексевич здобув освіту інженера, був одружений з кіноактрисою Аллою Миколаївною Бур. 12 січня 1938 р. подружжя було заарештовано НКВС і страчено.

Третій брат Лева Платоновича, Платон Платонович (1856 – 1929) не був одружений. Відомо, що він був доктором філософії Берлінського університету [30, 3].

Інший брат, Микола Платонович (1858–1919), також закінчив Вище технічне училище Баумана, в Москві, за фахом інженер-технолог. Був призначений директором Крюківського цукрозаводу на Чернігівщині, одночасно очолював Райгородську і Шполянську цукроварні на Черкащині. Був одружений з Клавдією Миколаївною Григорович-Барською (? – 1937). Сім'я дітей не мала [29, 3].

Їх сестра, Марія Платонівна (1862 – 1943) закінчила Київську Фундукліївську жіночу гімназію та Вищі жіночі курси на математичному факультеті Київського університету [37, 1]. Працювала хіміком на Мліївських підприємствах Яхненків-Симиренків. Була одружена з Іваном Миколайовичем Борисівом (1858 – 1928). Дітей подружжя не мало.

Донька Лева Платоновича від першого шлюбу, Тетяна Львівна Симиренко, закінчила Петербургський університет, була одружена з Генріхом Яковичем Міхаелісом. Існують суперечливі версії щодо його долі. За однією з них – страчений НКВС. За іншими даними – виїхав за кордон і не повернувся. Сім'я мала єдиного сина – Платона Генріховича (1909 – 1940), який народився у Швейцарії, здобув вищу освіту за фахом інженер-мостобудівник. Вважався кращим учнем Є.О. Патона. На долі цієї людини відбився трагізм історії 30-х років минулого століття. У 1938 р. за політичні погляди заарештований НКВС і страчений [27, 223]. Це був час коли під переслідування і репресії потрапляли кращі представники інтелігентії

Його мати – Тетяна Львівна Міхаеліс-Симиренко прожила все життя в Києві, пропрацювавши вчителькою іноземних мов, стала заслуженим вчителем УРСР, двічі була нагороджена орденом Леніна [27, 224].

Її брат – Платон Левкович, закінчив природничий факультет Київського політехнічного університету, одружився з Ольгою Іванівною Кравченко (1894 – 1972). Родина мала троє дітей: Елла (померла немовлям), Галина (1922 – 1990) була лікарем, Левко (1924 – 1928) помер від менінгіту [30, 6].

Молодший син Лева Платоновича – Володимир Левкович Симиренко, народився 29 грудня 1891р. на Платоновому хуторі. У 1918 р. закінчив сільськогосподарський факультет Київського політехнічного інституту, здобувши фах вченого агронома. Після вишу працював на посаді фахівця у рангу відділу садівництва Міністерства земельних справ Української народної республіки. З 1920 по 1926 рр. був завідувачим секцією садівництва в Одеській школі садівництва. У 1921 р. був обраний професором садівництва і завідувачем кафедри плодово-ягідного господарства та інтенсивних культур Уманського та Полтавського сільськогосподарських інститутів. Одночасно обіймав посаду директора Мліївської дослідної садово-городньої станції і центрального державного плодового розсадника України [38, 4-6].

Володимир Левкович був одружений з Марією Демидівною Ульянченко (1890 – 1970). Про Марію Демидівну відомо, що народилася вона у Козятині

на Вінниччині. Мати її померла майже відразу після пологів. Батька втратила в одинадцять років. Закінчила Кирило-Мефодієвське училище в Острозі, здобула педагогічну освіту. На початку 1920-х рр. відала канцелярією Українського Червоного хреста у Харкові. Там вони і зустрілися з Володимиром Левковичем у 1925 р. Марія Демидівна була вірною дружиною, всіляко підтримувала чоловіка у скрутні часи [27, 229]. У подружжя було двоє дітей: Тетяна та Олекса.

У 1930 р. Володимир Левкович організував і очолив Всесоюзний науково-дослідний інститут плодового і ягідного господарства у Китаєві під Києвом. Під керівництвом інституту діяла мережа зональних дослідних станцій і опорних пунктів у різних районах СРСР, сприятливих для розвитку плідівництва.

У ніч з 17 на 18 вересня 1938 р. за постановою генерального прокурора та Народного комісара внутрішніх справ СРСР від 2 вересня 1938 р. Володимира Левковича було розстріляно. Поховано у братській могилі в урочищі «Солянка» м. Курська. Реабілітований В.Л. Симиренко був лише у 1957 р. [39, 1-4].

Марія Демидівна, як дружина «ворогу народу», змушена була тікати з України. Під час Другої світової війни разом з дітьми вона виїздить за кордон – спочатку до Німеччини, потім до Бельгії, а згодом і до Канади.

Донька Володимира Симиренка, Тетяна Володимирівна (1926 – 2001), народилася у Києві, хоча з патріотичних переконань батька було записано, що народилася у Млієві [40, 1-3]. Закінчила Лувенський університет у Бельгії, Оттавський у Канаді, ставши перекладаче-міжнародником і викладачем багатьох мов. Була двічі одружена, у другому шлюбі народилася донька Тетяна.

Брат Тетяни Володимирівни – Олекса Володимирович (1931–1979), у 1950 р. переїздить на постійне місце проживання до США. Закінчив Мінесотський університет зі спеціальності «Соціологія», отримав ступінь бакалавра і магістра, навчався в аспірантурі і в 1961 р. отримав ступінь доктора соціології. Займався педагогічною діяльністю, викладав соціологію в

Невадському університеті, Каліфорнійському державному університеті і Пенльсільванському державному університеті. Його дослідження в галузі теорії суспільних наук розглядають проблеми суспільної структури, етнічних та національних громад, розвиток суспільної науки в СРСР та УРСР, представлені рядом книг [30, 1].

Був одружений і мав двох доньок – Тетяну і Єлизавету.

Син від третього шлюбу Лева Платоновича з Софією Хорішман, Лев Левкович Симиренко (1908 – 1998), навчався в Київському політехнічному інституті і майже все життя пов'язав з Харківським тракторним заводом. Був одружений з Рімою Олександрівною Пузановою. Їх єдина донька – Людмила, закінчила біологічний факультет Харківського університету і отримала вчений ступінь кандидата наук. Займається проблемами екології, працює і живе у Харкові. Її донька, Ольга Симиренко, мешкає в Німеччині [27, 260].

Про брата Лева Левковича, Миколу Левковича збереглося також мало відомостей. Відомо лише, що після смерті батька він переїхав до діда – Мирона Федоровича Хорішмана до Харкова. Одружений не був. Загинув на Кавказі в 1933 р. під час однієї з експедицій, перебуваючи у складі групи геологорозвідників [27, 260].

Наймолодша донька Лева Платоновича, Софія Львівна Симиренко, навчалася в райтрудошколі, що розташована біля городищенських цукрозаводів. У 1930 р. Софія разом з 15-річною донькою переїздить до Харкова. Закінчила Харківський інститут гідрометеорології. В 1937 р. була направлена на роботу в Новосибірськ, де й вийшла заміж за доктора наук Георгія Петровича Дубинського (1913 – 1989) [27, 260]. У сім'ї було двоє дітей: Наталія Георгіївна (1939 р. н.) одружена з Сердюковим Миколою (1928 р. н.), дітей не було; Петро Георгійович (1949 р. н.), одружений з Людмилою, мали двох дітей – Андрія та Георгія.

Донька Наталії Федорівни Симиренко і Олексія Івановича Хропаля, Катерина Олексівна Хропаль, була вчителем жіночого відділу шестикласної школи Мліївських підприємств Яхненків-Симиренків. Одружена з Йосипом Івановичем Шпаченком, який працював на Мліївських підприємствах, а

згодом на заводі Василя Федоровича у Сидорівці. У подружжя народилося четверо дітей – Ганна, Віра, Наталія, Анастасія. Ганна і Віра померли, як і більшість представників родини, від сухот [41, 1]. Інших відомостей не збереглося.

Збереглися незначні відомості й про Наталію. Наталія Йосипівна Шпаченко була одружена з Миколою Петровичем Орловим, у сім'ї було двоє дітей – Ніна та Анастасія.

Її сестра, Анастасія Йосипівна Шпаченко, була одружена з польським підданним, адвокатом Ромоном Голембським. У подружжя було двоє дітей – Станіслав і Галина. Під час громадянської війни родина емігрувала до Польщі [41, 1].

Друга донька Наталії Федорівни Симиренко і Олексія Івановича Хропаля, Анастасія Олексівна Хропаль, закінчила університет у Швейцарії, займалася літературним перекладом, працювала викладачем у школі Яхненків-Симиренків. Була одружена з Макаром Мироновичем Сауляк-Савицьким. У шлюбі народилося двоє дітей – Оксана та Марія [41, 7].

Відомостей про Марію Макарівну Сауляк-Савицьку (1890 – 1970) не збереглося. Відомо лише, що вона була професором анатомії Першого Київського медичного інституту.

Оксана Макарівна Сауляк-Савицька (1888 – 1962) закінчила історичний і математичний факультети Київського університету. Була одружена з Дмитром Пилиповичем Дузь-Крятченко (1887), який був страчений органами НКВС у 1939 р. Подружжя мало четверо дітей: Ірину, Олену, Олексу і Юрія [41, 1].

Спорідненою генеалогічною гілкою до родини Симиренків є родина Яхненків. Відомо, що Михайло Яхненко був родом із закріпачених козаків. Походить даний рід з Яхнового хутора, Яхнової греблі.

Михайло Яхненко був одружений з Мотрею (Маланією) Пихно. У сім'ї народилося четверо дітей – Кіндрат, Терентій, Степан, Авдотья (Євдокія).

Він самотужки викупив себе й сім'ю з кріпацтва. Почав займатися комерцією – торгівлею промисловими виробами, худобою, хлібом. У 20-их і

30-их роках ХІХ ст. разом з синами та зятем, Федором Сими́ренком, орендували млини у Смілі та Умані, а на початку 1840-х років створили фірму «Брати Яхненки і Сими́ренко» [28, 7-8].

Син Михайла Яхненка, Кіндрат Михайлович Яхненко (1783 – 1868), був головою фірми «Брати Яхненко і Сими́ренко». Був тричі одружений, і мав одного сина Василя [29, 6].

Його брат, Терентій Михайлович Яхненко (? – 1866) був одружений з Анною Лупикіною. Подружжя мало п'ятеро дітей: Акулина, Іван, Авдотья, Ксенія, Михайло [30, 7].

Про них відомо лише, що Акулина була одружена з Олексом Семеновичем Великановим, Іван – з Вікторією Іванівною Цеханівною, Ксенія – з Федором Олексійовичем Прокоповичем, Михайло – з Марією Миколаївною Іванів, Авдотья – з священником Ободовським, який згодом був протоієреєм в Чигирині [30, 7]

Другий син Михайла Яхненка, Степан Михайлович був двічі одружений. Відомо, що другою дружиною була Дарина Нестрерівна. Подружжя також мало п'ятеро дітей – Семен, Іван, Андрій, Анна, Дар'я.

Степана Михайловича Яхненка було багато онуків. Відомо, що Віра Семенівна Яхненко була дружиною Олекси Михайловича Дерібаса, одеського міського голови і онука засновника Одеси.

Ольга Семенівна Яхненко вийшла заміж за народовця Андрія Івановича Желябова.

Андрій Желябов народився в селі Миколаївка Феодосійського повіту Таврійської губернії. 1869 року закінчив навчання в гімназії в місті Керч і вступив на юридичний факультет Новоросійського університету в Одесі. 1871 року за участь у студентських виступах був відрахований із навчального закладу та висланий з Одеси. У 1881 р. був одним з організаторів замаху на імператора Олександра ІІ, за що його заарештували і стратили у квітні цього ж року [42].

Семен Степанович не переніс страти зятя і незабаром передчасно помер.

Отже, проаналізувавши опубліковані джерела й архівні матеріали, можна стверджувати, що родина Симиренків становила чисельну елітарну групу українського соціуму XIX – XX ст., належала до провідних українських родів, мала козацьке походження. Висока національна самосвідомість, зміст меценатської діяльності та соціокультурної активності багатьох представників родини Симиренків визначалися родинними традиціями та моральною потребою впливати на економічний, духовний, культурний розвиток українського суспільства.

Династичними зв'язками рід був пов'язаний з відомими українськими родинами Яхненків, Хропалів, Гружеських, Кістяківських, Леонтовичів, Желябових. За увесь доступний для дослідження період існування роду відбулося його розгалуження на дві гілки: київську та харківську. Доля та час розкидали представників родини Симиренків по світу. Сьогодні нащадки славного роду проживають в Україні, США, Канаді, Німеччині, Австралії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Вольвач П.В., Заєць В.К. Лев Платонович Симиренко. – М.: Колос, 1984. – 176 с.
2. Жук П. Раз добром нагріте серце: (Про Л.П. Симиренка) // Молодь Черкащини. – 1960. – 5 серпня. – С. 3.
3. Жук П. Чародій садівництва: (До 120-річчя з дня народження Л.П. Симиренка) // Черкаська правда. – 1975. – 18 лютого. – С. 5.
4. Кекух А. Народоволец, учений, садовод: (Л.П. Симиренко) // Нива. – 1967. – № 12. – С. 30 – 33.
5. Кекух А., Шумов В. Зелене наслідство Симиренко (К біографії садовода Л.П. Симиренка) // Огонек. – 1958. – №?. – С. 19.
6. Кекух А.М. Выдающийся помолог Л.П. Симиренко // Агробиология. – 1959. – № 3. – С. 469 – 474.
7. Кекух О. Лінія життя: (Перший директор Мліївської дослідної станції садівництва В.Л. Симиренко) // Черкас. правда. – 1972. – 18 січня. – С. 4.
8. Кекух О. Назустріч світлу: (Про Л. П. Смиренка) // Черкас. правда. – 1958. – 17 серпня. – С. 4.
9. Кекух О.М. Засновник наукового садівництва: (Про Володимира Симиренка) // Хлібороб України. – 1972. – № 2. – С. 43.
10. Коломієць В. Ренет Симиренка: (З поеми «Яблуневий пан») // Ранок. – 1965. – № 11. – С. 12 – 13.

11. Павлов А.В. Чухно Д.Ф. Лев Платонович Симиренко. – К.: Наук. думка. – 1980. – 180 с.
12. Чухно Д. Він прикрашав садами землю: (Про Л.П. Симиренка) // Хлібороб України. – 1979. – № 3. – С. 26 – 27
13. Артеменко М. У Симиренковому саду (Про Л.П. Симиренка) // Сільські вісті. – 1971. – 30 грудня. – С. Артеменко М. У Симиренковому саду (Про Л.П. Симиренка) // Сільські вісті. – 1971. – 30 грудня. – С. 2.
14. Жук П. Ренет Симиренка: (Рід Симиренків) // Село і люди. – 1993. – Жовтень. (№43). – С. 6
15. Бельська Л. Славна родина українських меценатів: (XIX ст.) // Золоті ворота. – 1993. – № 5. – С. 39 – 45.
16. Гамоля Н. Генерація перших і єдиних: (Династія Симиренків) // Контракти. – 2003. – № 37. – С. 56 – 58.
17. Для добра свого народу: (Рід Симиренків) // Український історичний календар'95. – К.: 1994. – С. 31 – 32.
18. Леонтович В. Родина Симиренків. Василь Федорович Симиренко // Київська старовина. – 1994. – № 4. – С. 15 – 23.
19. Павленко С. Феномен одного роду (Симиренко) // Україна крізь віки. – К., 2000. – С. 211 – 229.
20. Пилипенко О. Видатні українські підприємці XIX – початку XX ст. // Київська старовина. – 2009. – № 3. – С. 50 – 62
21. Розгін І. Літопис роду Симиренків // Хроніка 2000. Вип. 45 – 46. – К., 2001. – С. 578 – 606.
22. Слабошпицький М.Ф. Феномен одного роду / С.Ф. Слабошпицький / Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: нариси з історії укр. культури. – К., 2001. – С. 163 – 179.
23. Чередниченко Д. Плекаймо, люди, сад // Сім'я Симиренків // Урядовий кур'єр. – 1995. – 18 листопада – С. 5
24. Вольвач П.В. Симиренко – фундатор українського промислового садівництва: В 3-х ч.: Ч. 1 – Сімферополь: Таврія, 2002. – 287 с.
25. Вольвач П.В. Симиренко – фундатор українського промислового садівництва: В 3-х ч.: Ч. 2 – Сімферополь: Таврія, 2003. – 288 с.
26. Вольвач П.В. Симиренко – фундатор українського промислового садівництва: В 3-х ч.: Ч. 3 – Сімферополь: Таврія, 2004. – 304 с.
27. Ковтун Ю. Сузір'я Симиренків / Ю. Ковтун. – К. : Україна, 2009. – 382 с.
28. Симиренко, В. Л. Часткове сортознавство плодкових рослин: У 2-х т. Т.1 : Яблуня [Текст]: наукове видання / В. Л. Симиренко. - К. : Аграрна наука, 1995. – 456 с.
29. Державний архів Черкаської області (далі – ДАЧО). – Ф. 5799. – Оп. 1. – Спр. 6. – 6 арк.
30. ДАЧО. – Ф. 5799. – Оп. 1. – Спр. 1. – 7 арк.

- 31.ДАЧО. – Ф. 5799. – Оп. 1. – Спр. 73. – 2 арк.
- 32.Історія економіки та економічної думки: Від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст.: Навч. посіб. / за ред В.В. Козлюка Л. А. Родіонової. – К.: Знання, 2011 – 566 с.
- 33.Режим доступу: Чос В. Легендарна фірма Яхненків–Симиренків // – Електронний ресурс. – <http://www.horodysche.org.ua/?id=215>.
- 34.ДАЧО. – Ф. 5799. – Оп. 1. – Спр. 3. – 6 арк.
- 35.ДАЧО. – Ф. 5799. – Оп. 1. – Спр. 47. – 57 арк.
- 36.ДАЧО. – Ф. 5799. – Оп. 1. – Спр. 43 – 38 арк.
- 37.ДАЧО, Ф. 5799, Оп. 1, Спр.49. – 13 арк
- 38.ДАЧО, Ф. 5799, Оп. 1, Спр.68. – 12 арк.
- 39.ДАЧО, Ф. 5799, Оп. 1, Спр.69. – 4 арк.
- 40.ДАЧО, Ф. 5799, Оп. 1, Спр.90. – 3 арк.
- 41.ДАЧО, Ф. 5799, Оп. 1, Спр.96. – 13 арк.
- 42.Режим доступу: Желябов Андрей Иванович // – Електронний ресурс. – http://www.krugosvet.ru/enc/istoriya/ZHELYABOV_ANDRE_IVANOVICH.html

SYMYRENKA FAMILY IN THE LIGHT «FAMILY HISTORY»

Annotation

On the big s source complex studied the origin and structure of the kind Symyrenko its social dynamics, as well as socio-political, cultural and intellectual activities. And analyzed the factors that contribute to the accumulation and transmission of cultural heritage of the nation-generational family, and the family is shown as link national and cultural continuity in terms of statelessness in the history of Ukraine. By scientific circulation materials central and regional archives Ukraine intellectual and socio-cultural history of the genus.